

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ **ERSA**

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ (RSAI, ERSA)

“Οικονομική Κρίση και Πολιτικές Ανάπτυξης και Συνοχής”

10ο Τακτικό Επιστημονικό Συνέδριο ,
Θεσσαλονίκη, 1 – 2 Ιουνίου 2012

Συνδιοργάνωση

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης:

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Ηλέκτρα Πιτόσκα

Επίκουρος Καθηγήτρια, Τμήμα Χρηματοοικονομικών Εφαρμογών

Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας

E-mail: ilpitoska@yahoo.gr

1.Εισαγωγικά

Την τελευταία εικοσαετία στην Ευρώπη και στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε εισροή οικονομικών μεταναστών από διάφορες περιοχές του πλανήτη (Ινδία, Πακιστάν, Νιγηρία, Φιλιππίνες, Νοτιοανατολική Ευρώπη, Χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, κ.λ.π). Στις απομακρυσμένες, μειονεκτικές & διασυνοριακές περιοχές η είσοδος & εγκατάσταση μεταναστών διαφέρει τόσο όσον αφορά στις χώρες προέλευσης τους όσο και στον βαθμό ενσωμάτωσής τους στην τοπική κοινωνία. Τα ζητήματα που δημιουργούνται στην οικονομία και την κοινωνία υποδοχής απασχόλησαν ακαδημαϊκούς ερευνητές και φορείς που εκπόνησαν σημαντικές έρευνες και μελέτες.

Η παρούσα εργασία αποτελεί μέρος μιας τοπικής εμβέλειας περίπτωσης μελέτης, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη και αφορά στην ταυτότητα και στον ρόλο των οικονομικών μεταναστών στον διασυνοριακό Νομό Φλώρινας.

Ο Νομός Φλώρινας, με δείκτες ευημερίας χαμηλότερους από τον μέσο όρο της χώρας, πριν τον 2^ο Παγκόσμιο πόλεμο διατηρούσε σχέσεις συνεργασίας με τις όμορες χώρες Αλβανία και πΓΔΜ. Την περίοδο του ψυχρού πολέμου πλήρωσε ακριβώς «το σύνορο» και ακολούθως, από το 1990, υποδέχθηκε μετανάστες κυρίως από την γειτονική του Αλβανία. Το διασυνοριακό αυτό μεταναστευτικό ρεύμα στην Φλώρινα πέρασε από τρία στάδια: την αρχική εγκατάσταση, την περίοδο «ευημερίας» και την περίοδο συρρίκνωσης λόγω της οικονομικής κρίσης.

2. Η έρευνα

Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί η αποτύπωση της επαγγελματικής ταυτότητας, της οικονομικής συνδρομής & επιβάρυνσης προς το κοινωνικό σύστημα και των

δυσκολιών που λόγω κρίσης αντιμετωπίζουν οι αλβανοί μετανάστες στο Νομό Φλώρινας. Η καταγραφή των εισφορών σε εργασία, των οικονομικών εισφορών προς φορείς Κοινωνικής ασφάλισης και Υπηρεσίες έκδοσης αδειών παραμονής, συμμετοχής στην εκπαίδευση για την δεκαετία 2001- 2011 βρίσκεται σε εξέλιξη. Η συλλογή των παραπάνω δεδομένων από τις τοπικές υπηρεσίες έγινε σε πρώτο επίπεδο το 2011, και σε δεύτερο επίπεδο γίνεται έλεγχος και διασταύρωση των στοιχείων. Σύμφωνα με τους αρμόδιους υπηρεσιακούς παράγοντες πολλοί οικονομικοί μετανάστες εκδίδουν άδειες παραμονής και τα απαραίτητα έγγραφα στην Φλώρινα, όπου έχουν συγγενείς, φίλους και γενικά καλή πρόσβαση και στην συνέχεια φεύγουν και ζουν και εργάζονται σε άλλες περιοχές της Ελλάδας.

Πραγματοποιήθηκε επίσης εμπειρική δειγματοληπτική διερεύνηση με ερωτηματολόγια, που συμπληρώθηκαν με προσωπικές συνεντεύξεις σε αλβανούς μετανάστες που ζουν στον Δήμο Φλώρινας, το δίμηνο Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου 2011.

Ο Δήμος Φλώρινας είναι δήμος της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας που συστάθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης. Προέκυψε από την συνένωση των προϋπαρχόντων δήμων Φλώρινας, Κάτω Κλεινών, Περάσματος και Μελίτης. Η έκταση του (νέου) Δήμου είναι 827,62 τ. χλμ και ο πληθυσμός του 33.282 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Έδρα του δήμου η Φλώρινα.

Το Μητρώο Αλλοδαπών του Δήμου Φλώρινας είναι εγγεγραμμένου 1.621 αλλοδαποί, που αποτελούν το 4,87% των μονίμων κατοίκων. Αναλυτικά η κατανομή τους στους Δήμους που συνενώθηκαν είναι : Φλώρινα: 989, Κάτω Κλεινές: 40, Μελίτη: 183, Πέρασμα: 409. Τα είδη των αδειών παραμονής που εκδίδει ο Δήμος Φλώρινας είναι: Άδεια παραμονής για Οικογενειακή συνένωση (μέχρι 18 ετών χωρίς χρήματα), για σπουδές (150€), για εξαρτημένη εργασία (ανά διετία 300 €), η αυτοτελής (από 18-21 ετών, την ανανέωση κάνει ο πατέρας), σύζυγος έλληνα πολίτη (πενταετούς διάρκειας, δωρεάν), ειδικές βεβαιώσεις, δεκαετούς διάρκειας (900 €) και επανέκδοση.

Οι εθνικότητες που αποτελούν τους αλλοδαπούς που είναι εγκατεστημένοι στην Φλώρινα, σύμφωνα με τα στοιχεία του Δήμου είναι: Αλβανοί, πολίτες της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, Βούλγαροι, Σέρβοι, Κροάτες, Ρουμάνοι, Ιταλοί, Πολωνοί, Μολδαβοί, Ουκρανοί, Γεωργιανοί, Τσέχοι, Πολωνοί,

Λευκορώσσοι, Ισραηλινοί, Ρώσοι, Κολομβιανοί, Αργεντινοί, Κουβανοί, Δομινικανοί, Νιγηριανοί, Φιλιπινέζοι και Κινέζοι. Η συντριπτική πλειοψηφία, το 95,05% είναι Αλβανοί και μόνον το 4,95% αποτελούν όλες οι άλλες εθνικότητες. Διαπιστώνεται ότι η σύνθεση των οικονομικών μεταναστών στον ακριτικό και διασυνοριακό Νομό διαφέρει από την σύνθεση των αλλοδαπών στην Ελλάδα. Η Φλώρινα είναι τόπος υποδοχής μεταναστών από την γείτονα Αλβανία και μάλιστα η πλειοψηφία τους προέρχεται από τις δύο διασυνοριακές επαρχίες της Βίγλιστας και της Κορυτσάς. Ορισμένοι οικονομικοί μετανάστες (Κουβανοί, Αργεντινοί, Πολωνοί, Σέρβοι, Κροάτες, Τσέχοι, Ρουμάνοι) έχουν εγκατασταθεί στην Φλώρινα λόγω ύπαρξης συγγενών. Ο Νομός Φλώρινας είναι ένας από τους τρεις Νομούς της Ελλάδας που στην δεκαετία του '50 έχασε το 52% του πληθυσμού του λόγω μετανάστευσης (εκούσιας και ακούσιας).

Ο μέσος ετήσιος όρος έκδοσης & ανανέωσης αδειών που πραγματοποιούνται στον Δήμο Φλώρινας για την δεκαετία 2001-2011 είναι 550 άδειες (διαφόρων κατηγοριών) τον χρόνο. Σύμφωνα με την αρμόδια υπηρεσία του Δήμου την τελευταία τριετία η εικόνα έκδοσης/ ανανέωσης αδειών είναι: 2009: 478, 2010: 732, 2011: 438. Κατά εκτίμηση των υπαλλήλων τα έσοδα από την ανανέωση αδειών ανέρχονται κατά προσέγγιση στο ποσό των 65.700 €. Είναι δύσκολος ο υπολογισμός διότι η καταβολή των χρημάτων για την έκδοση ή ανανέωση άδειας παραμονής γίνεται είτε στο Ταμείο του Δήμου είτε στο Δημόσιο Ταμείο.

3.Η μεθοδολογία της εμπειρικής διερεύνησης

Προκειμένου να εξασφαλιστεί μια αντικειμενικά αντιπροσωπευτική έρευνα ως μέθοδος ορισμού του δείγματος καθορίστηκε η μέθοδος της συστηματικής δειγματοληψίας. Σύμφωνα με την μέθοδο ο συνολικός πληθυσμός που είναι εγγεγραμμένος στο μητρώο αλλοδαπών του Δήμου Φλώρινας είναι 1.621 άτομα, οπότε ως $N = 1.621$. Ο επιθυμητός αριθμός του δείγματος είναι οι 50 μονάδες, οπότε: $\lambda = N/n$ συνεπώς $\lambda = 1621: 50 = 32$.

Η πρώτη μονάδα του δείγματος βρέθηκε από τυχαία επιλογή ενός αριθμού από το 1 μέχρι το 32. Ο τυχαίος αριθμός είναι το 8, οπότε η οι μονάδες του πληθυσμού που

έχουν αύξοντα αριθμό στο μητρώο αλλοδαπών 8, 8+32, 8+(2X32), 8+3·32, 8+4·32, 8+5·32, ..., 8+49·32. αποτελούν το δείγμα της έρευνας.

Το ερωτηματολόγιο δομείται από 10 ενότητες ερωτήσεων, από τις οποίες οι εννέα είναι κλειστού και μόνο μία ανοιχτού τύπου. Η πρώτη ενότητα καταγράφει την ηλικία, το φύλλο, τον τόπο γέννησης, την χρονολογία εισόδου στην Ελλάδα, το θρήσκευμα (και που αυτό αποκτήθηκε), την οικογενειακή κατάσταση, τον τόπο του γάμου, τον αριθμό τέκνων. Καταγράφει επίσης το σημερινό επάγγελμα, τον ασφαλιστικό φορέα, τα επαγγέλματα που άσκησε ο αλλοδαπός από την είσοδό του στην Ελλάδα μέχρι σήμερα, το επίπεδο εκπαίδευσης και που αποκτήθηκαν οι τίτλοι σπουδών. Η δεύτερη ενότητα, η μοναδική με ανοιχτού τύπου ερωτήσεις καταγράφει τις σημαντικότερες δυσκολίες που αντιμετώπισαν όταν ήρθαν για πρώτη φορά στην Φλώρινα.

Η τρίτη ενότητα, με οκτώ ερωτήσεις, καταγράφει το επίπεδο των σχέσεων που έχουν οι αλβανοί μετανάστες με την τοπική κοινωνία. Αποτυπώνει την ύπαρξη συγγενών, συμπατριωτών, φίλων, την εξοικείωση με τα φλωρινιώτικα έθιμα για τον γάμο και για τις κηδείες και την βοήθεια που είχαν από τους γείτονες και την Μητρόπολη στο πρώτο στάδιο εγκατάστασής τους.

Η τέταρτη ενότητα ερωτήσεων καταγράφει την επιθυμία επιστροφής στην γενέτειρά τους, αν έχουν μετανιώσει για την απόφασή τους να μεταναστεύσουν, αν επιθυμούν κάποτε να επιστρέψουν για μόνιμη εγκατάσταση στον τόπο προέλευσης ή αν επιθυμούν να εγκατασταθούν ισόβια στην Φλώρινα. Επίσης καταγράφονται οι επιθυμίες για εγκατάσταση σε άλλη χώρα (εκτός Αλβανίας & Ελλάδας) και αν έχουν συγγενείς μετανάστες αλλού.

Η πέμπτη ενότητα καταγράφει τον επιθυμητό τόπο για αγορά κατοικίας.

Με την έκτη ενότητα ερωτήσεων γίνεται αποτύπωση των σχέσεων που διατηρούν με τον τόπο καταγωγής (συχνότητα επισκέψεων, επικοινωνίας, μεταναστευτικά εμπόσματα, κ.α.)

Η έβδομη ενότητα αφορά στον βαθμό εκτίμησης (ικανοποίησης) που έχουν οι αλβανοί μετανάστες για τους εργοδότες, τους γείτονες, τους φίλους και τους τοπικούς άρχοντες στην Φλώρινα.

Η όγδοη ενότητα ερωτήσεων αφορά στον βαθμό εκτίμησης (ικανοποίησης) που έχουν οι αλβανοί μετανάστες για τις δημοτικές και δημόσιες υπηρεσίες στην Φλώρινα και συγκεκριμένα για τον Δήμο, το Γραφείο αδειών εργασίας, το Γραφείο αδειών παραμονής, την

ελληνική Αστυνομία, το Ι.Κ.Α., τον ΟΑΕΔ, τον ΟΓΑ, την Εκπαίδευση, το Γενικό Νοσοκομείο και τις Τράπεζες.

Η ένατη ενότητα ερωτήσεων καταγράφει τους τομείς στους οποίους, από το 2009-2011, οι μετανάστες αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Οι τομείς συνοπτικά είναι: Εργασία, Εισόδημα, Πληρωμή ενοικίου, Διατροφή (αγορά τροφίμων), Ένδυση – Υπόδηση, Αναψυχή, Υγεία, Ανατροφή τέκνων, Εκπαίδευση.

Τέλος, με την δέκατη ενότητα ερωτήσεων ερευνάται η εκτίμησή τους για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας, της επαγγελματικής τους κατάστασης και της ποιότητας ζωής.

Συμπληρώθηκαν με την μέθοδο της προσωπικής συνέντευξης σε αλβανούς μετανάστες που ζουν στον Δήμο Φλώρινας συνολικά 50 ερωτηματολόγια, το δίμηνο Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου 2011.

4. Συνοπτική εικόνα των ευρημάτων

Από την επεξεργασία των απαντήσεων εξάγονται πολλές πληροφορίες, μεταξύ των οποίων ότι η ηλικία των αλβανών μεταναστών που είναι εγκατεστημένοι στην Φλώρινα κυμαίνεται από 20 έως εξήντα ετών, με την μεγαλύτερη συγκέντρωση στην ηλικία από 31 έως 40 ετών (ποσοστό 32%). Το 74% των συμμετεχόντων στην έρευνα είναι άνδρες και μόνο το 26% γυναίκες. Το 96% είναι γεννημένοι στην Αλβανία και το 4% έχουν γεννηθεί από Αλβανούς γονείς στην Φλώρινα. Το 52% έχουν εισέλθει στην Ελλάδα από το 1990 μέχρι το 1995, το 30% από το 1996 μέχρι και το 2000. Μόνο το 14% εισήλθε στην χώρα από το 2001-2005 διαπιστώνονται ο βαθμός κοινωνικοοικονομικής ενσωμάτωσής τους, η στάση τους απέναντι στην φιλοξενούσα κοινωνία, η ένταση με την οποία βιώνουν την οικονομική κρίση και η εκτίμησή τους για το μέλλον τους. Οι 39 είναι χριστιανοί ορθόδοξοι, 2 μουσουλμάνοι, 2 άνευ θρησκευματος και 7 δεν απάντησαν. Οι 33 είναι έγγαμοι, οι 17 άγαμοι και κανείς διαζευγμένος. Οι 18 πραγματοποίησαν τον γάμο τους στην Αλβανία, οι 10 στην Φλώρινα και 5 είχαν κάνει πολιτικό γάμο στην Αλβανία και θρησκευτικό στην Φλώρινα. Ακολουθούν στοιχεία για την επαγγελματική ταυτότητα, το επίπεδο εκπαίδευσης, τον βαθμό ενσωμάτωσης στην τοπική κοινωνία, τη σχέση με τον τόπο προέλευσης, τις επιθυμίες για την προσωπική ζωή, τον βαθμό εκτίμησης/ικανοποίησης από τοπικές υπηρεσίες και καταστάσεις και τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην ζωή τους. Μεταξύ άλλων, φαίνεται ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει άμεσα και τους αλβανούς μετανάστες, ιδίως στην εύρεση

εργασίας, στο εισόδημα, στην διατροφή, στην καταβολή ενοικίου κατοικίας, στην ένδυση-υπόδηση, στην αναψυχή, στην ασφάλιση, στην υγεία, στην ανατροφή των παιδιών και στις μετακινήσεις. Συγκεκριμένα, σε ποσοστό 62% δηλώνουν πολύ σημαντική την δυσκολία που έχουν στην εργασία, 64% πολύ σημαντική επίπτωση στο εισόδημα τους. Σε ποσοστό 42% δυσκολεύονται πολύ να εξασφαλίσουν τα χρήματα για το ενοίκιο της κατοικίας τους και σε ποσοστό 56% έχουν περιορίσει κατά πολύ τις δαπάνες για διατροφή. Όσον αφορά στην εκτίμησή τους για το μέλλον, το 43% εκτιμά ότι η ελληνική οικονομία θα βελτιωθεί, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι συνεντεύξεις έγιναν το τελευταίο δίμηνο του 2011. Το 38% δεν περιμένει βελτίωση της ελληνικής οικονομίας και το 19% θεωρεί πιθανό να βελτιωθεί η κατάσταση. Το 46% δεν περιμένει να βελτιωθεί μεσούσης της κρίσης η επαγγελματική και προσωπική τους κατάσταση, αλλά δηλώνουν ότι θα μείνουν στην Φλώρινα, γιατί αν επιστρέψουν στις γενέτειρες η ζωή τους θα είναι χειρότερη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ

Λαμπριανίδης Λ., Λυμπεράκη Α. , (2001),»Αλβανοί μετανάστες στη Θεσσαλονίκη», εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη.

Λιανός Θ. Π., (2003): «Σύγχρονη μετανάστευση στην Ελλάδα: Οικονομική Διερεύνηση », Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Μελέτες Νο 51, Αθήνα

Λυμπεράκη Αντιγόνη, Πελαγίδης Θεωρής (2000): « Ο φόβος του ξένου στην αγορά εργασίας : Ανοχές και προκαταλήψεις στην ανάπτυξη », Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού -Πάντειο Πανεπιστήμιο (2004): Ποσοτική διάσταση και χαρακτηριστικά της μετανάστευσης , «Στατιστικά δεδομένα για τους μετανάστες στην Ελλάδα :

Αναλυτική μελέτη για τα διαθέσιμα στοιχεία και προτάσεις για συμμόρφωση με τα standards της Ευρωπαϊκής Ένωσης », Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΕΥ,(2011), «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση»,Ετήσια Έκθεση 2011, Αθήνα,

Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΕΥ (2008), «Αδήλωτη απασχόληση και «μονιμοποίηση» των μεταναστών- Η πρόκληση της μεταναστευτικής πολιτικής», Αθήνα Ινστιτούτο Εργασίας (INE) ΓΣΕΕ -ΑΔΕΔΥ (2005): «Μετανάστευση και αγορά εργασίας », Περιοδικό «Ενημέρωση », Τεύχος 115

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (2005): «Οικονομικές Διαστάσεις της Μετανάστευσης : Οικονομικές διαστάσεις της Μετανάστευσης - Επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα », Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Τσιάντας Ευάγγελος, «Απασχόληση Αλλοδαπών στην Ελλάδα», Μεταπτυχιακή εργασία, Τμήμα Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα